

SẮP XẾP ĐƠN VỊ HÀNH CHÍNH CÁC CẤP VÀ XÂY DỰNG MÔ HÌNH TỔ CHỨC CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG 2 CẤP - CUỘC CÁCH MẠNG TẠO NỀN TẢNG VỮNG CHẮC ĐƯA ĐẤT NƯỚC BƯỚC VÀO KỶ NGUYÊN PHÁT TRIỂN MỚI

PHẠM THỊ THANH TRÀ (*)

Việt Nam đang thực hiện mạnh mẽ cuộc cách mạng tinh gọn tổ chức bộ máy trong hệ thống chính trị nhằm xây dựng bộ máy nhà nước tinh gọn, hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả, đáp ứng tốt hơn yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội và hội nhập quốc tế. Trong bối cảnh đó, việc sắp xếp đơn vị hành chính các cấp và xây dựng mô hình tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp được xem là một trong những giải pháp chiến lược nhằm thực hiện mục tiêu trên. Chủ trương này đã được thể hiện rõ trong các Kết luận số 126-KL/TW ngày 14/02/2025 của Bộ Chính trị, Ban Bí thư về một số nội dung, nhiệm vụ tiếp tục sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị năm 2025; Kết luận số 127-KL/TW ngày 28/02/2025 của Bộ Chính trị, Ban Bí thư về triển khai nghiên cứu, đề xuất tiếp tục sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị.

1. Chủ trương, quan điểm của Đảng về sắp xếp đơn vị hành chính các cấp và xây dựng mô hình tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp

Cuộc cách mạng về tinh gọn tổ chức bộ máy trong hệ thống chính trị của đất nước đã và đang nhận được sự quan tâm sâu sắc của Nhân dân và dư luận quốc tế. Sự đồng thuận, kỳ vọng của Nhân dân chính là cơ sở, nền tảng tinh thần vững chắc để Đảng, Nhà nước ta quyết tâm, quyết liệt thực hiện mục tiêu, yêu cầu đã đề ra.

(*) Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Bí thư Đảng ủy Bộ, Bộ trưởng Bộ Nội vụ

Đối với cải cách tổ chức và hoạt động của chính quyền địa phương, theo Kết luận số 126-KL/TW ngày 14/02/2025 của Bộ Chính trị, Ban Bí thư đặt ra yêu cầu nghiên cứu định hướng tiếp tục sắp xếp bỏ cấp hành chính trung gian (cấp huyện), xây dựng phương án tiếp tục sắp xếp cấp xã phù hợp với mô hình tổ chức mới, định hướng sáp nhập một số đơn vị hành chính cấp tỉnh. Đặc biệt, trong Kết luận số 127-KL/TW ngày 28/02/2025, Bộ Chính trị, Ban Bí thư nêu rõ, nghiên cứu định hướng sáp nhập một số đơn vị cấp tỉnh, không tổ chức cấp huyện, sáp nhập một số đơn vị cấp xã, thực hiện mô hình địa phương 2 cấp (tổ chức đảng, chính quyền, đoàn thể) bảo đảm tinh gọn, hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả; "... nghiên cứu đề xuất sửa đổi, bổ sung Luật Tổ chức chính quyền địa phương... và hoàn thành sửa đổi, bổ sung pháp luật chậm nhất ngày 30/6/2025".

Thực hiện chỉ đạo của Bộ Chính trị, Ban Bí thư và Đảng ủy Chính phủ, Bộ Nội vụ đã khẩn trương phối hợp với các cơ quan Trung ương, địa phương tham mưu trình các cấp có thẩm quyền Đề án về sắp xếp, tổ chức tại đơn vị hành chính các cấp và xây dựng mô hình tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp. Đồng thời, tham mưu Chính phủ trình Quốc hội, Ủy ban Thường vụ Quốc hội dự án Luật Tổ chức chính quyền địa phương (sửa đổi); Nghị quyết mới của Ủy ban Thường vụ Quốc hội về sắp xếp đơn vị hành chính và các văn bản có liên quan. Đây là cơ sở pháp lý để thực hiện sáp nhập một số tỉnh, thành phố;

không tổ chức cấp huyện, sắp xếp, tổ chức lại đơn vị hành chính cấp cơ sở (cấp xã) và tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp.

Việc sửa đổi, bổ sung các quy định của Luật Tổ chức chính quyền địa phương nhằm tạo lập hành lang pháp lý để các cơ quan, tổ chức trong bộ máy nhà nước đi vào hoạt động theo mô hình chính quyền địa phương 2 cấp, bảo đảm tinh, gọn, mạnh, hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả. Bên cạnh đó còn là điều chỉnh không gian kinh tế; điều chỉnh về phân công, phân cấp, điều chỉnh về phân bổ và kết hợp các nguồn lực kinh tế; hướng tới mục tiêu lớn hơn là mở rộng không gian phát triển, tạo nền tảng, sức bật cho đất nước theo các mục tiêu, tầm nhìn chiến lược và dài hạn; là phù hợp với thực tiễn và xu hướng phát triển của thế giới.

2. Sắp xếp đơn vị hành chính các cấp và xây dựng mô hình tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp tạo nền tảng vững chắc đưa đất nước bước vào kỷ nguyên phát triển mới

Thế giới đang trong thời kỳ thay đổi có tính thời đại, từ nay đến năm 2030 là giai đoạn quan trọng nhất để xác lập trật tự thế giới mới, đây cũng là thời kỳ cơ hội chiến lược quan trọng, giai đoạn nước rút của cách mạng Việt Nam để đạt mục tiêu chiến lược 100 năm dưới sự lãnh đạo của Đảng, tạo tiền đề vững chắc đạt mục tiêu 100 năm thành lập nước. Sự biến chuyển có tính thời đại đem đến thời cơ, thuận lợi mới, đồng thời cũng có nhiều thách thức, trong đó mặt thách thức sẽ lớn hơn và thời cơ mới còn có thể xuất hiện trong khoảng khắc giữa những thay đổi đột biến trong cục diện thế giới.

Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, nhất là trí tuệ nhân tạo và công nghệ số đem đến cơ hội mà những quốc gia đang phát triển, chậm phát triển có thể nắm bắt để đi trước đón đầu, phát triển vượt bậc. Lịch sử cách mạng Việt Nam cho thấy, dưới sự lãnh đạo tài tình, sáng suốt của Đảng, khơi dậy ý chí tự lực, tự chủ, tự tin, tự cường, tự hào dân tộc, huy động sức mạnh toàn dân kết hợp với sức mạnh thời đại, con thuyền cách mạng Việt Nam sẽ đạt được những kỳ tích (kỳ tích về một nước dân chủ thuộc địa nửa phong kiến có thể chiến thắng hai đế quốc thực dân hùng mạnh; kỳ tích về một nước từ bị bao vây cấm vận thực

hiện thành công công cuộc đổi mới với những thành tựu vĩ đại). Hiện nay là thời điểm ý Đảng hòa quyền với lòng dân trong khát vọng xây dựng đất nước phồn vinh, hạnh phúc, sớm xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội, sánh vai với các cường quốc năm châu.

Có thể thấy, đây là thời điểm “hội tụ” tổng hòa các lợi thế, sức mạnh để đưa đất nước bước vào kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc tiếp sau kỷ nguyên độc lập, tự do, xây dựng chủ nghĩa xã hội và kỷ nguyên đổi mới. Tình hình mới diễn ra trong thực tiễn trên đặt ra nhiệm vụ cấp bách đối với việc tinh gọn tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị hoạt động hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả.

Chủ trương sắp xếp đơn vị hành chính các cấp và xây dựng mô hình tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp có thể coi là một cuộc cách mạng, là bước đột phá về thể chế chuẩn bị cho “tầm nhìn trăm năm” phát triển đất nước. Bởi vì:

- Kiến tạo không gian phát triển mới, thúc đẩy kinh tế - xã hội.

Sắp xếp đơn vị hành chính các cấp và xây dựng mô hình tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp nhằm tạo ra không gian mới, vì lợi ích thiết thực, lâu dài của Nhân dân và tạo ra động lực mạnh mẽ để các địa phương, các vùng và đất nước phát triển bền vững. Đó là căn cứ vào không gian, tiềm năng, dư địa phát triển kinh tế - xã hội của các địa phương và chú trọng đến quy hoạch tổng thể quốc gia, chiến lược phát triển kinh tế - xã hội của đất nước; tổ chức lại không gian phát triển của mỗi địa phương, tạo ra sự thay đổi tích cực, phát huy nguồn lực (về đất đai, dân số, mở rộng không gian để quy hoạch), tiềm năng phát triển của địa phương; đồng thời tinh gọn bộ máy, giảm biên chế, nâng cao chất lượng hoạt động của đội ngũ cán bộ, công chức, tiết kiệm kinh phí đầu tư xây dựng cơ sở vật chất, trang thiết bị làm việc. Tạo điều kiện thuận lợi để phát triển kinh tế - xã hội, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của Nhân dân; đồng thời góp phần đẩy mạnh quản trị địa phương trước yêu cầu nhiệm vụ trong tình hình mới. Hạn chế việc đầu tư dàn trải; xóa bỏ sự cạnh tranh không lành mạnh và các xung đột về lợi ích cục bộ giữa các địa phương.

Tổng Bí thư Tô Lâm phát biểu bế mạc Hội nghị lần thứ 11 Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII. Nguồn ảnh: Báo Nhân Dân.

- Tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp phù hợp với xu hướng phát triển hiện nay của đa số các nước trên thế giới.

Mô hình tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp khá phổ biến trên thế giới hiện nay. Phần lớn các quốc gia hiện nay theo xu hướng tiến hành cải tổ hành chính nhằm thu gọn lực lượng tổ chức chính quyền địa phương. Mặc dù mỗi quốc gia có cách thức, lộ trình cải cách khác nhau xong đều hướng tới mục tiêu chung là tinh gọn tổ chức bộ máy chính quyền địa phương, nâng cao hiệu quả hoạt động và chất lượng phục vụ người dân của bộ máy chính quyền địa phương các cấp. Mô hình tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp có ưu điểm lớn là cơ cấu tổ chức gọn nhẹ, phân bổ quyền lực và trách nhiệm rõ ràng giữa các cấp quản lý, mang lại nhiều lợi ích. Do đó, chủ trương tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp ở nước ta trong giai đoạn tới hoàn toàn phù hợp với xu hướng chung trên thế giới đồng thời nhằm mục đích lớn là tạo nên bộ máy chính quyền tinh gọn, hiệu lực, hiệu quả, tạo tiền đề cho việc triển khai phương thức quản trị mới, hiện đại, linh hoạt.

- Bộ máy tinh gọn, phân quyền rõ ràng, đội ngũ tinh thông, hoạt động hiệu quả, tiết kiệm ngân sách và tăng cường khả năng cung cấp dịch vụ công, phục vụ nhân dân tốt hơn.

Việc sắp xếp đơn vị hành chính các cấp và xây dựng mô hình chính quyền địa phương 2 cấp bảo đảm tính tổng thể, đồng bộ, thống nhất trong hệ thống chính trị; quá trình thực hiện phải thận trọng, kỹ lưỡng, khoa học, có cách làm phù hợp, chặt chẽ, hiệu quả, tuân thủ Hiến pháp và pháp luật. Đồng thời, kết hợp hài hòa giữa kế thừa, ổn định với đổi mới, phát triển làm cơ sở đẩy mạnh phân cấp, phân quyền, tăng cường tính tự chủ, tự chịu trách nhiệm của chính quyền địa phương. Sắp xếp lại tổ chức bộ máy, đơn vị hành chính các cấp là cơ hội để sàng lọc lại đội ngũ cán bộ, xây dựng đội ngũ thực sự đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong giai đoạn tới; góp phần tinh gọn bộ máy, nâng cao hiệu lực, hiệu quả hoạt động của chính quyền địa phương, tinh giản biên chế; tiết kiệm chi cho ngân sách, góp phần vào cải cách chính sách tiền lương, nâng cao đời sống cho cán bộ, công chức và nâng cao chất lượng, trách nhiệm cho đội ngũ cán bộ, công chức các cấp.

3. Một số giải pháp thực hiện hiệu quả việc sắp xếp đơn vị hành chính các cấp và xây dựng mô hình tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp

Thực tiễn cho thấy quá trình sắp xếp đơn vị hành chính các cấp và tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp bên cạnh việc mang lại rất nhiều lợi ích nhưng cũng đặt ra nhiều thách thức trong công tác quản lý nhà nước. Để phát huy hiệu quả của việc sắp xếp đơn vị hành chính các cấp và tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp, cần đẩy mạnh một số giải pháp sau:

Thứ nhất, đảm bảo thống nhất về nhận thức và hành động, quyết tâm chính trị mạnh mẽ, các cấp chính quyền cần thực hiện tốt công tác tuyên truyền, tạo sự đồng thuận cao trong cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức, người lao động và Nhân dân. Việc sắp xếp đơn vị hành chính các cấp và xây dựng mô hình tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp là một chủ trương quan trọng trong cách mạng tinh gọn tổ chức bộ máy, tạo bước chuyển tích cực trong đổi mới nền hành chính quốc gia, phát huy hiệu quả các nguồn lực phát triển kinh tế - xã hội trên từng địa bàn. Việc sắp xếp đơn vị hành chính các cấp và xây dựng mô hình tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp không chỉ nhằm mục tiêu tinh gọn tổ chức bộ máy nhà nước, tinh giản biên chế, giảm chi phí hành chính trong tổ chức hoạt động của các cấp chính quyền địa phương mà còn nhằm mục tiêu quan trọng tạo không gian lớn hơn, thống nhất và thông suốt để khắc phục tình trạng đầu tư dàn trải, lãng phí nguồn lực, chia nhỏ không gian phát triển hướng tới mục tiêu tạo cân đối, hài hòa hơn trong phân bổ dân cư, lãnh thổ, hạn chế tình trạng chia cắt, manh mún lãnh thổ để thực hiện hiệu quả và thực chất hơn việc phân quyền cho chính quyền địa phương.

Thứ hai, hoàn thiện thể chế pháp luật quy định về vị trí, chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và phương thức hoạt động của chính quyền địa phương. Cần xác định rõ đổi mới mô hình tổ chức và phương thức hoạt động của chính quyền địa phương 2 cấp phù hợp với địa bàn đô thị, nông thôn, hải đảo, đơn vị hành chính - kinh tế đặc biệt; khắc phục triệt để sự chồng chéo, trùng lặp về chức năng, nhiệm

vụ, quyền hạn của các cấp chính quyền địa phương; bỏ cấp trung gian, tinh gọn tổ chức bộ máy, bảo đảm hoạt động thông suốt, hiệu lực, hiệu quả; chính quyền gần dân, sát dân, phục vụ tốt hơn nhu cầu của người dân trên địa bàn, đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ trong giai đoạn mới. Đồng thời, trên cơ sở mô hình chính quyền địa phương 2 cấp (gồm: cấp tỉnh và cấp xã), phân định rõ nhiệm vụ, quyền hạn của từng cấp chính quyền địa phương theo hướng: (1) Cấp tỉnh tập trung ban hành cơ chế, chính sách, chiến lược, quy hoạch, quản lý vĩ mô, các vấn đề có tính chất liên vùng, liên cơ sở, vượt quá năng lực giải quyết của cơ sở, đòi hỏi chuyên môn sâu và đảm bảo tính thống nhất trên toàn cấp tỉnh; (2) Cấp xã là cấp tổ chức thực hiện chính sách (từ Trung ương và cấp tỉnh), tập trung vào các nhiệm vụ phục vụ người dân, trực tiếp giải quyết các vấn đề của cộng đồng dân cư, cung cấp các dịch vụ công cơ bản, thiết yếu cho người dân trên địa bàn; các nhiệm vụ cần sự tham gia của cộng đồng, phát huy tính chủ động, sáng tạo của cấp cơ sở.

Thứ ba, tiếp tục đẩy mạnh phân quyền, phân cấp triệt để giữa cơ quan nhà nước ở Trung ương với địa phương; giữa chính quyền địa phương cấp tỉnh cho chính quyền địa phương cấp cơ sở theo nguyên tắc “địa phương quyết, địa phương làm, địa phương chịu trách nhiệm” để phát huy tính chủ động, sáng tạo của chính quyền địa phương các cấp, nhằm khơi thông mọi nguồn lực để địa phương phát triển, góp phần vào sự phát triển chung của đất nước trong kỷ nguyên mới - kỷ nguyên vươn mình của dân tộc Việt Nam. Trong đó, cần xác định rõ ràng, minh bạch ba nhóm công việc liên quan đến thẩm quyền của từng cấp chính quyền.

Nhóm các nhiệm vụ, công việc chỉ thuộc thẩm quyền, trách nhiệm của cơ quan nhà nước Trung ương. Đây là nhóm những công việc đảm bảo sức mạnh của Nhà nước như quốc phòng, an ninh quốc gia, ngoại giao.

Nhóm các công việc, nhiệm vụ mang tính địa phương hoàn toàn thuộc thẩm quyền và trách nhiệm của các cấp chính quyền địa phương, thông qua phương thức phân quyền cho chính quyền địa phương.

Nhóm các công việc, nhiệm vụ thuộc trách nhiệm của cả các cơ quan Trung ương và trách nhiệm của chính quyền địa phương, được thực hiện thông qua cơ chế phân công, phối hợp giữa Trung ương và địa phương. Các loại nhiệm vụ, trách nhiệm này liên quan nhiều đến vấn đề quản lý ngành và lãnh thổ. Sự kết hợp hiệu quả giữa ngành, lãnh thổ là điều mấu chốt để triển khai tốt các nhiệm vụ, trách nhiệm này.

Thứ tư, nâng cao trình độ, năng lực chuyên môn nghiệp vụ cho đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức nhằm đáp ứng yêu cầu sau khi sắp xếp, tinh gọn bộ máy đó là đối với CBCCVC cấp tỉnh phải tổng hợp hơn, khái quát hơn, toàn diện hơn; đồng thời có những yếu tố rất cụ thể, thực tiễn. Đối với CBCCVC cấp xã - là người trực tiếp làm việc với dân, với doanh nghiệp hay nói cách khác là những cán bộ gần dân nhất và sẽ giải quyết những công việc cụ thể, trực tiếp liên quan đến đời sống của Nhân dân. Đồng thời tiến hành rà soát, đánh giá chất lượng, tiêu chuẩn đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý, công chức, viên chức trên cơ sở yêu cầu của vị trí việc làm tại cơ quan, tổ chức, đơn vị mới để thực hiện việc bố trí, sắp xếp nhân sự gắn với tinh giản biên chế và cơ cấu lại đội ngũ. Việc lựa chọn, sắp xếp, bố trí cán bộ, công chức, viên chức lãnh đạo, quản lý phải căn cứ vào năng lực, sở trường, uy tín, kinh nghiệm công tác, kết quả sản phẩm công việc cụ thể phù hợp với chức năng, nhiệm vụ của tổ chức mới, nhất là đối với người đứng đầu. Triển khai chính sách thu hút, trọng dụng người có tài năng vào làm việc trong khu vực công; nâng cao đạo đức, văn hóa công vụ và thực hiện có hiệu quả cơ chế bảo vệ cán bộ dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm vì lợi ích chung.

Thứ năm, tăng cường sự tham gia của người dân, tổ chức vào quản trị địa phương, tăng cường tính dân chủ và giám sát của nhân dân. Người dân có thể tham gia giám sát chính quyền, dễ dàng phản ánh nhu cầu và quyền lợi của mình. Ngoài ra, người dân cũng có thể tiếp cận chính quyền dễ dàng hơn để phản ánh ý kiến, khiếu nại. Từ đó các cấp, các ngành nắm bắt được tâm tư nguyện vọng của nhân dân để có những định hướng phát triển của địa phương. Tiếp cận quản trị địa phương hướng đến bảo đảm quyền tự do của người dân và sự

tham gia của người dân với các công việc của chính quyền địa phương một cách dân chủ, đối thoại, thúc đẩy sự phát triển bền vững về kinh tế, xã hội và môi trường.

Thứ sáu, đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin, chuyển đổi số đóng vai trò quan trọng trong tiến trình hiện đại hóa công tác quản lý nhà nước, là chìa khóa của chính quyền điện tử, tạo cơ sở nền tảng cho xây dựng chính quyền số. Hiện nay, chúng ta đang có nhiều yếu tố thuận lợi để triển khai thực hiện việc sắp xếp, tinh gọn bộ máy; trong đó, phải kể đến việc ứng dụng những thành tựu tiên tiến, hiện đại của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, công cuộc chuyển đổi số, phát triển kinh tế số, xã hội số, công dân số... Việc ứng dụng hiệu quả chuyển đổi số, đẩy mạnh giải quyết thủ tục hành chính trực tuyến không địa giới hành chính được xem là chìa khóa trong việc nâng cao chất lượng phục vụ người dân, doanh nghiệp của chính quyền cơ sở. Để chính quyền cấp cơ sở giải quyết tốt hơn công việc của người dân, nhất là khi dân số, diện tích tăng lên, việc ứng dụng công nghệ thông tin, chuyển đổi số mạnh mẽ, toàn diện là yêu cầu bắt buộc. Việc bỏ cấp hành chính trung gian giúp ra quyết định nhanh chóng và cải thiện hiệu quả điều hành. Điều này là phù hợp với xu hướng chuyển đổi số khi nhiều thủ tục hành chính có thể xử lý trực tuyến mà không cần qua cấp trung gian./.

Tài liệu tham khảo:

1. Ban Chấp hành Trung ương, *Nghị quyết số 18-NQ/TW ngày 25/10/2017 Hội nghị lần thứ sáu, khóa XII về tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả.*
2. Bộ Chính trị, *Kết luận số 126-KL/TW ngày 14/02/2025 của Bộ Chính trị, Ban Bí thư về một số nội dung, nhiệm vụ tiếp tục sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị năm 2025.*
3. Bộ Chính trị, *Kết luận số 127-KL/TW ngày 28/2/2025 của Bộ Chính trị, Ban Bí thư về triển khai nghiên cứu, đề xuất tiếp tục sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị.*
4. Công văn số 43-CV/BCĐ ngày 20/3/2025 của Ban Chỉ đạo Trung ương về tổng kết việc thực hiện *Nghị quyết số 18-NQ/TW về Kế hoạch tiếp tục sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị.*